

»Branje človeka izpopolnjuje, razpravljanje ga pripravi, pisanje mu da natančnost.« Francis Bacon, angleški filozof

Uvodnik odgovornega urednika

V obdobju dinamičnega strateškega tekmovanja med velikimi silami se vojaške organizacije srečujejo z razvijajočimi se varnostnimi okolji, ki zahtevajo nove načine razmišljanja in delovanja. Sposobnost prilagajanja v takem okolju je bistvenega pomena, saj pogosto določa nagib jezička na tehtnici – na stran zmage ali poraza. Vojaški teoretik Liddell Hart (1991) navaja, da je prilagodljivost zakon, ki ureja preživetje v vojni, pa tudi v miru – vojna je le zgoščena oblika človeškega boja z okoljem. Podobno je na področju strateškega tekmovanja, kjer si nasprotni strani prizadevata za prednost v vojaški učinkovitosti, da bi pri konfliktu odvrnili ali premagali druga drugo. Takšno tekmovanje ustvarja velik razvojni pritisk na konvencionalne vojske, da izboljšajo svoje doktrine in optimizirajo vojaško učinkovitost, kar pomeni tudi svojevrsten preizkus strpnosti pri eksperimentiranju z novimi taktikami.

Študije o vojaškem prilagajanju in inovacijah lahko razdelimo na tiste, ki se osredotočajo na procese prilagajanja od zgoraj navzdol, in tiste, ki se osredotočajo na procese prilagajanja od spodaj navzgor. Razlage od zgoraj navzdol se fokusirajo na ugotavljanje procesov, s katerimi politični ali vojaški voditelji ugotavljajo potrebe po spremembah in izvajajo organizacijske spremembe. Te razlage se osredinjajo na vprašanja, kot so vloga posredovanja političnih odločevalcev, okoljske spremembe, birokratska prožnost in podobno. Proučevanje pomena inovacij in prilagajanja od spodaj navzgor pa obsega razlago učinkovitosti na bojišču, ki pogosto zahteva eksperimentiranje z novimi taktikami ali horizontalno izmenjavo informacij. V zadnjem času se raziskave procesa vojaških sprememb osredotočajo na sintezo procesov od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor v bolj strukturiranih okvirih. Nekatere študije na primer opredeljujejo učenje od spodaj navzgor kot prilagajanje, učenje od zgoraj navzdol pa kot inovacijo na ravni celotne organizacije. Russell (2011) ter Adamsky in Bjerga (2012) navajajo podobne argumente in opisujejo razvoj vojaške misli kot dialektični proces med vojaki, ki prilagajajo doktrino med vojno, in vojaškimi misleci, ki inovirajo doktrino predvsem v miru. Podobno so avtorji razvoj doktrine – kadar do

nje pride – opisali kot ponavljajoči se proces, ki poteka navzgor in navzdol po poveljniški liniji, pri čemer se spremembe hitro razširijo po celotni organizaciji.

V procesih vojaškega inoviranja in prilagajanja ne smemo zanemariti vloge vojaške kulture, ki se uporablja tako za razlago vojaških preferenc kot tudi razvoja doktrin skozi čas. Vojaška kultura je, če povzamemo Morrowa (2014), zamisel o tem, kako naj bi se vojska bojevala. Nanjo so se v preteklosti sklicevali pri razlagi vprašanj o preferenci do ofenzivnih vojaških operacij, ki je na primer vodila do začetka prve svetovne vojne, pri razlagi razlik v preferencah med ofenzivnimi in defenzivnimi doktrinami, razlagi spoštovanja mednarodnega vojnega prava, razlik v stopnji individualne pobude med poveljniki med vojno. Tudi te razlage kažejo na pomembne socializacijske procese, ki prav tako določajo razvojno stopnjo vojaške organizacije. Vidimo torej, da proučevanje organizacijskih in upravljaljskih značilnosti vojaške organizacije zgolj z vidika dinamike prilagajanja in inovacij ali uveljavljanja vojaške kulture ni zadostno, če pri tem ne upoštevamo njihovega medsebojnega vpliva na sposobnost vojske pri prilagajanju in na koncu tudi spreminjanju njene doktrine.

K tem uvodnim razmišljanjem o potrebi po doktrinarnih spremembah vojaške organizacije pomembno prispevajo tudi raziskovalni dosežki slušateljev Centra vojaških šol, ki jih kot plod poglobljenega raziskovalnega dela predstavljamo v Vojaškošolskem zborniku. Ta tokrat obsega devet prispevkov: en prispevek je pripravil slušatelj 25. generacije, preostale pa slušatelji 27. generacije višjega štabnega tečaja Poveljniško-štabne šole. **Tomaž Rogelja** z analizo vloge brezpilotnih letalnikov pri izvajanju taktičnih dejavnosti na vojskovališču 21. stoletja pojasnjuje zmogljivosti brezpilotnih letalnikov in njihovo uporabo na bojišču v širokem spektru delovanj v zračnih operacijah na primerih Libije in Sirije. **Janko Kene** razpravlja o programu usposabljanja za pridobitev potrdila inštruktorja za tip letala Falcon. Pri tem v ospredje postavlja vprašanje o razlogih, zakaj Slovenski vojski od uvedbe letala v operativno uporabo ni uspelo pridobiti ali ustrezno usposobiti svojih inštruktorjev. **Tilen Kavčič** raziskuje dejavnosti Slovenske vojske za omogočanje delovanja zavezniških sil. Pri tem izhaja iz teze, da bo težišče kopenskih sil Slovenske vojske v prihodosti na srednjem pehotnem in bojnem izvidniškem bataljonu, ki bosta morala uresničevati tudi naloge podpore kopenskega delovanja v zavezništvu. **Maja Neudauer** v prispevku analizira uporabo pogodbениh oboroženih sil, ki so postale stalne spremljevalke državnih oboroženih sil pri napotitvah v ekspedicijske operacije. **Boštjan Kopše** proučuje problematiko vključevanja zunanjih izvajalcev oskrbe in transporta na sodobno bojišče. Gre za pomenljivo vprašanje s področja vojaške logistike, ki

naslavlja predvsem težnjo majhnih in srednjih držav po angažiranju zunanjih pogodbenih organizacij in kolikšna sploh naj bi bila sprejemljivost njihovega obsega vključevanja. **Vasja Bučar** v prispevku predstavlja učinke kopenske ognjene podpore, ki jih zagotavlja artilerija. V analizi, tudi na primeru vojne v Ukrajini, ugotavlja, kateri sistem kopenske ognjene podpore in strelivo sta najprimernejša za doseganje primerne učinka v sodobnih konfliktih. **Mitja Trglec** in **Boštjan Stramšak** proučujeta problematiko načrtovanja specialističnega kadra za zmogljivosti Slovenske vojske, in sicer na primeru vojaka voznika srednjega kolesnega oklepnega vozila 8×8 in na primeru vzpostavitve zmogljivosti v okviru Natove pobude o pripravljenosti. **Roman Zorn** analizira delovanje Slovenske vojske na zunanji meji Evropske unije. V prispevku vrednoti uspešnost sodelovanja med Slovensko vojsko in Policijo pri migracijskih izzivih. Vojaškošolski zbornik sklene **Anita Šefman** z obravnavo brezpilotnih letalnih sistemov ter zoperstavljanju njihovim grožnjam skozi koncept elektronskega bojevanja. Ugotovitve pokažejo na različne možnosti uporabe elektronskega bojevanja pri zaščiti pred brezpilotnimi letalnimi sistemi in na to, kako se nasploh upreti takim grožnjam na taktični ter operativno-strateški ravni.

Uredniški odbor vabi vse, ki jih zanimajo strokovne teme, k dejavnemu soustvarjanju izdaje Vojaškošolskega zbornika v letu 2024.

Dr. Pavel Vuk,
sekretar

odgovorni urednik Vojaškošolskega zbornika

Uporabljeni viri v uvodniku:

1. Liddell Hart, B. H., 1991. *Strategy*. New York: Penguin Publishing Group.
2. Russell, J. A., 2011. *Innovation, transformation, and war: counterinsurgency operations in Anbar and Ninewa, Iraq, 2005-2007*. Stanford: Stanford University Press.
3. Adamsky, D. in Bjerga, K. I. (ur.), 2012. *Contemporary military innovation: between anticipation and adaptation*. New York: Routledge.
4. Morrow, J. D., 2014. *Order within anarchy: the laws of war as an international institution*. New York: Cambridge University Press.
5. Lehmann, T. C., 2023. Adapting military doctrine in the shadow of the future. *The Journal of Defense Modeling and Simulation*, 0(0). doi:10.1177/15485129231189286.